NĂM THỨ MƯỜI — SỐ 441 — 1934 — MỖI SỐ : 0$02 — THỨ BA 3 OCTOBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00	
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»	
Sáu tháng. .	3.00	3.60	3.20	3.20	3.30	4.50	
Ba tháng . .	1.50	1.70	1.60	1.60	1.65	2.25	
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au Directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. K. NGHIÊM
Directeur : NGUYỄN-KIM-VIỆN
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Insertion à l'intérieur de la page, corps ordinaire, le centimètre. . . . 0$05
Une seule insertion. . . . 0$50 la ligne
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$12 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Bàn về sự vỡ-nợ của người mình trong mấy năm nay

(*Tiếp theo*)

Song một nhà buôn thất bại, sự ấy cũng là thường, chỉ tiếc rằng những nhà buôn to của ta thường không phải là những nhà có cái gia-sản to mà bảo rằng những nhà ấy vỡ nợ thì thiệt riêng cho những nhà ấy. Phần nhiều những nhà buôn to thường là giấy người nửa người cả, cho nên những nhà ấy vỡ nợ là hại lây cho bao nhiêu người có tư-bản, đồng tiền huyết hãn gom góp biết bao nhiêu năm mới nên. Ta đã ít vốn, nên buôn to thì nhiều người góp vốn lại mới có thể buôn to, thế mà mỗi nhà buôn to vỡ nợ thì biết bao nhiêu người có tư-bản ngã lòng mà rối ra còn ai tin ai nữa.

Song sự tín của những người mất nợ xưa nay, cũng là quá tin vậy, vì trong những người mất nợ cũng lắm người cho vay hay bỏ tiền ra buôn chung mà không lấy giấy má gì. Xét ra thì những người chủ nợ giao tiền không lấy giấy cũng không những chỉ bởi bất cần hỏi, phần nhiều là giao dịch với nhau đã lâu ngày, thấy lỗ lãi người ta giả sòng phẳng thì tin tưởng rằng vậy-tự mà làm chi, một nhời nói hẳn là một lời nhau. Thậm chí đã có người giao tiền cho người ta buôn mà người ta không nhận cũng cố ấn vào tay cho được, không khó nhọc mà có lãi ai chẳng muốn, nhưng phải biết ngồi mát ăn bát vàng không phải là sự không nguy hiểm, kiếm ăn không phải mồ hôi nước mắt có bền đâu. Và những người chủ nợ là những người buôn chung thì phần ít, phần nhiều chỉ là những người quen thói lười, hay là cái tính ỷ lại, sẵn tiền thì bỏ ra cho vay mượn để người làm sẵn cho mình ăn. Nhưng dẫu lười nữa thì cũng phải giấy má cẩn thận mới giữ được tiền ăn, người giao tiền tất phải có người nhận biên thì họa sau có sự suất điều gì mới có thể truy được.

Và lại xem ra xưa nay những người chủ nợ mà chịu khó truy người vỡ nợ có nợ mình thì chỉ bởi những người chủ nợ xét thấy họ còn nhiều gia-sản, chứ nếu thấy họ không còn gì nữa thì hình như chịu một bề mất của than thở âm thầm. Những người mất của mà chịu thế cũng không phải là có lòng nhân-từ gì, chẳng qua chỉ cho là người vỡ nợ mà cửa nhà ruộng nương không còn gì thì truy cũng vô ích. Bỏ từ mà phải nuôi cơm thì ngán quá, đã mất lại mất thêm. Nhưng có biết dấu rằng trong những nhà vỡ nợ cũng nhiều nhà mánh tâm, muốn lừa những chủ nợ thì bán tống nhà cửa ruộng nương trước khi cáo cùng, còn bao nhiêu thì cuồn lấy lấm lưng, mặc ai sống chết. Những nhà vỡ nợ mà lập tâm như thế thì dẫu truy cho đến Tòa bắt trị tội, những người chủ nợ cũng không mất tiền nuôi, vì những người lừa người mà đến mắc tội thì cơm nuôi đã có nhà nước. Và chẳng những hạng người ấy mà không truy thì cũng là đối với xã hội không làm trọn nghĩa-vụ, vì dong kẻ gian để cho cái vạ buôn lừa thành ra một cái vạ chung cho xã-hội thì thực là làm hại xã-hội vậy.

Ta đã thường thấy nhiều người sau khi phá sản mà vẫn ra dáng phong lưu, nợ ai mặc ai, không có ý mong kiếm được thì giờ dẫn hay deo nợ thì bền lắm. Lại nhớ ngày nào có một thím Chiệc quay quất mượn vốn người mà buôn, rồi buôn thua bán lỗ, vỡ nợ không chịu giả ai, các bà hàng phố cho vay cũng mất nhiều, nhưng chừng giấy mà không có nên cũng hết đường kiện cáo. Song nếu thực quả buôn thua bán lỗ mà hết tiền không giả được thì còn có thể dung, lại thấy nói vét vén cho chủ cuốn xéo cút về Tàu thì nghĩ thực đáng giận.

Xét như cái hiện-tình bây giờ thì ra những người vỡ nợ không biết liêm sỉ như xưa nữa, ngày xưa một người buôn bán mà đến nỗi vỡ nợ thì lấy làm xấu hổ nhục nhằn; ngày nay thì bình như lấy vỡ nợ làm một việc thông-thường, không giả được thì dám liều ai chửi bới cũng mặc. Lại lắm khi giả mồm không biết xấu, ăn liều tiêu liều cho đến nỗi vỡ nợ, rồi vỡ nợ cũng còn gắm được một ít để ăn tiêu.

Cái liêm-sỉ hầu như không còn nữa, chỉ còn trông vào luật pháp thôi, cho nên về phần những người có tiền bỏ ra buôn chung hay bỏ ra cho nhà buôn vay thì phải bắt biên giấy má cẩn thận, còn về phần những nhà buôn to mà sự buôn có quan-thiệp đến nhiều người khác thì mong rằng Nhà-nước bắt phải làm số sách đúng như số sách của những nhà buôn tây để đến lúc buôn bán có thất bại mà có người kiện đến Tòa thì Tòa để xét và biết kẻ gian ngoan mà trừng trị.

Chẳng nữa, sự vỡ nợ gian thành ra một bệnh truyền-nhiễm trong trường buôn, cần sao bỏ dấu nối canh, kẻ gian ngoan lâm hại người trân thực. Một là bổn to vỡ nợ, kẻ có mấy trăm nghìn người sợ, trong những nhà buôn lại tự nghi lẫn nhau cả, ai cũng ai gom góp vốn liếng mà có thể buôn to. Buôn không to thì những lợi nhỏn không còn ở tay mình, cái bệnh truyền-nhiễm này mà không trị được tiệt đi thì còn hại cho việc buôn của người mình không biết thế nào mà kể.

Đ. OAN-PHONG.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các bạn quý-tuổi-báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy cứ tiếp-tục đọc báo mua thì gửi tiền cho : hễ không có tiền gửi thì báo giấy mua thì nhà-quản không trả lời. — Mua báo thì tính từ ngày báo-quán nhận được thư và tiền báo chứ không tính từ ngày mồng một hay là mười lăm gì cả.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 1er Octobre 1922

Một cuộc bay

Phi-hành-gia Đại-Pháp-Lazare bay 300 kilomètres trong 62 phút thì được giải Deutsch. Tính ra một giờ ông bay được 289 kilomètres. Các nhà khác cũng bay với ông đều bỏ cả. Ông Sadi Lecointe ngã, máy bay gãy, nhưng không việc gì cả.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux ngày 2 Octobre 1922

Việc Đông-Âu

Sau khi M. Franklin Bouillon hội-nghị với Moustapha Kémal hai bên có bàn rằng đến ngày 3 Octobre này sẽ để một cuộc hội-nghị tại Mondanie để ấn định những phương-sách bình vụ sẽ tạm thi-hành trong khi chưa, đặt xong cuộc hòi nghị giảng hòa. Nghe đâu hai bên định rằng quân binh hiện nay đóng ở đâu cứ để nguyên ở đấy không được tiến lên nữa. Ấy việc rút quân ở Thrace và miền trung-lập ra thì khi hội-nghị ở Mondanie sẽ ấn-định. Cuộc hội-nghị ấy có có đặt được, vì chánh-phủ nước Anh có ủy quyền cho tướng Harrington để trả lời hộ mọi việc. Cứ như dư-luận Thổ nhĩ kỳ thì cuộc hội nghị giảng-hòa đến ngày 15 Octobre này có thể tập được.

M. Franklin-Bouillon đã đáp tàu *Metz* đi đi Angora

Ở Rome có tin rằng M. Franklin Bouillon đã điện cho chánh-phủ Đại-pháp những điều khoản của ông đã ấn định với Moustapha Kémal như sau này : Đồng-minh sẽ đóng quân ở Thrace, và tạm coi-trì đất ấy mà có quân-lính đóng ở Andrinople, và Gallipoli để bảo hộ nữa. Trong một tháng Đồng minh sẽ đem thành ấy giao cho một hội-đồng có vệ-binh của nước Thổ ông hộ cho. Hội-đồng ấy sẽ giữ thành Thrace cho đến khi giảng hòa xong. M. Franklin Bouillon lại có điện nói rằng trong cuộc hội-nghị Mondanie mọi vấn-đề cần phải giải quyết trong 24 giờ thì xong. Ngày thứ hai này, Đồng-minh cần phải quyết nghĩ, khi nào giảng hòa xong, quân-lính Thổ mới được đến vào Thrace.

Các quan chánh ủy viên Đồng-minh đã cử ba phái-bộ binh vụ, một phái Đại-pháp đến ở Andrinople, một phái bộ nước Ý đến Lub Lourgas, và một phái bộ nước Anh đến Sodosto để bảo hộ nhân-dân.

Moustapha Kémal đã đi Angora. Ở Londres có tin rằng tòa Nội-các nước Anh đã hội-nghị về việc Đông-sản. Nhà điện-báo *Reuter* có nói rằng tướng-quân Harrington có gồi tin về. Hiện nay chưa rõ ưu thế nào, nhưng chắc là mọi việc không được thỏa-thuận lắm.

Trong khi Lord Curzon bận việc hội-đồng tòa Nội-các, thì M. Venizelos có hội kiến với các quan-chức ở bộ Ngoại-vụ.

Việc nước Đức

Chánh-phủ Đức có hạ lệnh rất nghiêm-khắc về việc kiểm soát giấy thông hành của những người vào nước Đức. Người ngoại quốc vào nước Đức phải khai rõ muốn đi đâu, và đi có việc gì mà các bộ Lãnh-sự phải xét cẩn thận mới phát giấy. Còn những người muốn vào nước Đức để buôn lợi về tiền mark bội giá, thì không cho giấy thông hành. Giấy phép cho lưu lại nước Đức sẽ phải kèm soát nghiêm ngặt.

Hội cộng-đồng cấu-mãi ở các nước bên Âu-Mỹ ngày nay

Hội cộng-đồng cấu mãi là những người cần đỡ ăn đỡ dùng nhân muốn tránh khỏi chịu những người buôn ở giữa bảo-trước và không cái tệ hại bởi các nhà buôn mưu lợi mà phát sinh ra, bèn đoàn-kết với nhau, trực-tiếp đến những nơi sinh-sản mua các đồ nhu-dụng bằng một cái giá rất rẻ mà chia nhau cho những người cùng cần phải ăn dùng vậy.

Hiện thời vật-giá đắt-đỏ càng ngày càng thêm, trong đó tuy có nhiều nguyên-nhân, mà vì những người buôn ở giữa bảo-trước là một cái nguyên-nhân lớn. Những thương-phẩm trên thị-trường từ nơi sinh-sản mà chuyển đến người tiêu dùng không biết qua bao nhiêu những người buôn ở giữa ; mỗi qua một người buôn thì cái giá thương phẩm lại tăng lên một lớp, ít nữa cũng đến mười phần trăm ; lúc đến người ăn dùng thì cái giá thương-phẩm cao hơn nguyên-giá đã không biết đến bao nhiêu mà kể. Lệ như thứ gạo ta thường ngày phải ăn đến, người làm ruộng bán gạo cho người buôn gạo gánh mỗi tạ độ năm đồng ; người buôn gạo gánh đó trở lên công cước đèo tải ít nữa cũng phải lấy năm bảo bạc lãi vào đấy mới bán, lúc đem bán cho người cần gạo ở các thành thị mỗi tạ gạo đã thành ra tới năm đồng năm bảo rồi ; đó người cần gạo lại chuyển đến người có cửa hàng gạo bán cắt, đó người có cửa hàng gạo bán cắt lại chuyển đến người có cửa hàng gạo bán lẻ, cứ qua một lớp người buôn thì mỗi tạ gạo lại cao lên chừ ấy năm bảo nữa ; khi đến người ăn chẳng kể mỗi tạ gạo lên tới bảy, tám đồng. Ấy đem cả một thứ thực gạo mà nói, còn biết bao nhiêu là những đồ ăn dùng khác cũng đều theo một cái lệ như thế cả. Những người buôn ở giữa đó toàn không sinh-sản ra được thêm thì nào chỉ chuyên lấy bảo-trước của những người mua hàng làm nghiệp. Coi ở các thành phố càng các chợ biết bao nhiêu là cửa hàng buôn, bán cắt, nào bách lẻ ; bình-quân mỗi một cái cửa hàng bán lẻ chỉ cung-cấp cho độ bảy, tám mươi người ăn dùng, mà trong một cái cửa hàng bán lẻ ấy mỗi tháng phải bao nhiêu tiền thuê nhà bao nhiêu tiền trang-sức trong cửa hàng, bao nhiêu tiền lợi-tức cho cả nhà chủ cửa hàng ăn tiêu trong vào đó cả, rồi lại cũng chỉ trong bảy, tám mươi nhà ấy chia nhau mà chịu, giá không có cái cửa hàng ấy, thì những người ăn dùng trực-tiếp đến mua ở các cửa hàng bán cắt, tiền đại-tải bất-quá cũng như cái cửa hàng bán lẻ kia đại-tải về đến cửa hàng mà thôi, mà bao nhiêu những tiền thuê nhà, tiền trang-sức trong cửa hàng, tiền người làm công và tiền lợi-tức cho cả nhà chủ cửa hàng ấy tiêu đến khỏi cả, chẳng đỡ lợi được nhiều lắm ra ? Huống lại trực-tiếp mua tận nơi sinh-sản thì còn đỡ được nhẹ hơn nữa. Có một cái hội cộng-đồng cấu mãi ở bên nước Mỹ đã từng điều-tra đích xác, trong một nước Mỹ mỗi năm những người ăn dùng mua đồ ăn đỡ dùng tại các cửa hàng bán lẻ tổng-số vào đến 20.000.000.000 đồng ; trong đó đến bốn mươi phần trăm số cái lợi bị các nhà buôn bác nước, tính ra cũng có đến tám ngàn triệu đồng mất không rồi. Trong một nước mà mỗi năm bị một hạng người buôn như thế bác-nước đến tám ngàn triệu đồng, thế là người trong nước phải sẻ bỏ-hôi nước mất mình mà mỗi năm cung tám ngàn triệu đồng cho người ngồi phân lợi ; giá những người ăn dùng mà cứ trực-tiếp mua tận nơi sinh sản thì cái tám ngàn triệu đó vẫn được người ăn dùng, mà cái tám ngàn triệu của những người buôn tiêu phải lợi đó lại đem đồng vào được những nghiệp có sinh lợi thật, thì nước cũng lại sinh-sản ra được mỗi năm một số tiền ngàn triệu nữa. Khỏi mất không tám ngàn triệu mà lại sinh thêm ra được tám ngàn triệu nữa, lợi biết là nhường nào !

Người ta vì bị thế đó, lại còn tránh được khỏi sự tệ hại khác nữa. Những thương-phẩm qua đến tay các người buôn ở giữa, thường hay trộn lẫn thế xấu, hoặc biến tạo phẩm chất đi. Cứ ông Bác-sĩ Allyn nước Mỹ điều-tra trong những thực phẩm bán ở thị-trường nước Mỹ có đến tới 8 phần 10 phần trăm là hoại. Lại ông Bác-sĩ Mecann nước Mỹ cũng từng nói trong nước Mỹ mỗi năm có đến ba trăm vạn người vì ăn phải những thực-phẩm hư hoại mà bị tử vong. Ở những nước văn-minh như nước Mỹ đã đặt ra có nhiều cơ-quan để điều tra và phòng chỉ các nhà buôn bán những thực-phẩm hư-hoại, lại có pháp luật rất nghiêm thực hành giám-đốc mà thành-hiệu cũng bất-quá như thế thì hễ cái tệ hại đó thật cũng khó trừ lắm. Muốn trừ cái tệ hại đó cũng không có cách gì diệu hơn là những người ăn dùng cứ trực-tiếp mua đồ ăn đỡ dùng ở ngay những nơi sinh sản.

Vì thế mà ở các nước bên Âu Mỹ ngày nay thịnh hành cái hội cộng-đồng cấu mãi. Hội cộng đồng cấu mãi nhất-khởi ra tự năm 1844 tại xứ Rochdale về bắc bộ nước Anh ; hồi đầu chỉ có 28 người thợ rật cùng tổ-chức một cái hội như thế. Đến nay thì các nước bên Âu Mỹ đã có những nơi lập nên hội ấy ; thứ nhất là ở nước Anh và nước Đan-mạch rất là thịnh hành.

X.

Tự do diễn đàn

Mấy điều bàn về phong-tục

Phong-tục là gì ? Tức là một cái thói quen ví như một con đường cũ kỹ, xe xe, ngựa ngựa kẻ người người xuôi, hết đời nọ sang đời kia, vẫn cứ nơi theo mà đi mãi mãi không bao giờ có đổi sai.

Nhưng đã gọi là phong-tục, thì lâu ngày tất có sinh tệ, đã tệ tất phải đổi, không có thể một mực khư khư. Nếu muốn thay đổi cho thích hợp thời nghi, trừ ra những người đã có học thức nhiều, giao thiệp rộng thì mới vui lòng bàn luận đến. Còn những người chỉ ăn thường thì cứ, không biết thời vụ, thì lại không muốn đi dịch chút nào cả. Bởi vì con đường đang, đi đã quen chân, thốt nhiên mà phải hoại bắt đi đường mới lạ kia, thì ai chẳng ngỡ-ngác bàng khuâng. Cho nên may muốn bắt đến sự cải lương phong-tục, thì ở chốn thôn quê người nói thế nọ, kẻ bảo thế kia, người tam ngũ tứ, chẳng nghị lối đông, thật là khó khẩu lắm vậy !

Ôi ! mỗi nước một tục, mỗi làng một tục, chẳng giống nhau chút nào, nhưng tựu trung có tục hay có tục dở, không chắc bắt là toàn mĩ cả được, vậy thì chúng mình phải nên có kiến thức thông hoạt kẻ cứu xem các nước văn-minh cường bịnh, phong tục của người ta thế nào ? đem mà so sánh với cái phong tục của nước mình làng mình thế nào ? Các tục gì của ta mà hay thì ta cứ cổ giữ để di truyền cho con cho cháu mãi về sau. Cái tục gì mà hủ lậu thì ta bảo nhau mà thay đổi dần dần đi, đừng để di họa cho tử tôn, thế mới là người biết yêu nước, thế mới là biết lấy hết bổn-phận đối với nước nhà và xã-hội.

Tôi vốn ở chốn thôn-giã, xin khuyên các đồng-bào ở trong thôn giã chúng ta nên sớm nghĩ lại mà chỉnh-đốn lấy dân-phong thì mới mong sinh-hoạt ở thời-đại cạnh-tranh này được, cho được khỏi phụ lòng Chính-phủ Bảo-hộ đã từng lo đêm lo ngày về việc cải-lương thôn-tục. Cho các cụ phải tại mình biết cải lương lấy thì mới có thành-hiệu kết-quả hay, chứ vì quan trên bắt buộc phải cải-lương sự cải-lương ấy tại thành ra tự tung. Tôi từng nghe nhiều người phàn nàn rằng : tục lệ tối lại nặng hơn khi chưa cải-lương. Quả thế, tôi biết đã trông thấy có một làng, trong trước đây thì làm rằng sẽ khao-vọng thì nộp tiền 30 p cho công quỹ không ăn uống gì cả, đến sau lại bắt người ta làm rượu chè ký-lục ăn uống càng sang hai ba ngày. Xem như thế thì cải-lương lại thành ra cải ác vậy.

Từ khi có Nhà-nước Bảo hộ, ra công gắng sức đem thói văn-minh mà khai-hóa cho dân Nam-Việt ta, phải ai những nơi hang cùng ngõ hẻm được đến văn-minh đã tới đến cả vậy thì người nào lại còn say đắm vào đám tây-hương cho đắng cũng như câu sách truyền dạy rằng : « Quân tử sở cư tắc hóa », lại nói rằng : « Dân nhật thiên thiện nhi bất tự tri ». Nếu dân ta mà quả đã tinh-ngộ rồi, bấy giờ nhà nước không phải bắt cải-lương nữa mà tự nhiên hóa hết được những cái thói giã-man dã-truyền đã mấy nghìn năm nay, như vậy chẳng cũng mừng cho dân ta lắm ru !

Trong khi tôi bỏ bút lại cảm cảng các bậc nhân-sĩ trong nước bàn góp một đôi điều về phong-tục này như trên kia đã nói ấy, thì tôi cũng chẳng rằng ý ngu trung thiển-kiến cũng bắt điều hợp mà cũng giải quyết cái vấn-đề khẩn-cấp này chăng. Nhưng có một điều thiết cần mà tôi cần phải nói ra để nhắc ban nhân-sĩ cùng rõ : Các dân thôn ta ngày nay ai là người có chức trách về việc cải-lương ấy bây giờ ? Chẳng đợi ai bảo, tất tự dân em chúng nó phải trông cậy về chúng ta, ta đối với chúng, ta nó bọc hành hơn chúng. Tất là phải có kiến-thức hơn chúng. Vậy thì cái chức-trách ấy hẳn chúng ta phải tự nhận lấy mà đảm đang. Ta còn say lợy cho ai ? Ta ở chốn hương-thôn tri dân tiếp bọn, ngoài ta ta còn để phần cái trách-nhiệm ấy cho ai nữa. Và lại chúng không lấy chi làm thiên nan vạn nan như các việc trọng đại khác, miễn là ta để hiểu việc đời nên phải thế, thì ta chịu gắng sức ra công là xong, đầu lúc ban đầu cũng có tốn cái đều trở ngại thật, nhưng ta cứ đem cái công-tâm thực-lực mà ứng phó thì việc gì mà không thành, chỉ sợ ta rụt rè người lạnh, hay cổ tư-lâm vào đấy thì mới không làm được thôi. Mấy lời thô-thiển, mong ai xin biểu đồng-tình.

Nghĩa-hương, Ng-quang-Trạch

VĂN UYỂN

Đêm thu xem ảnh bạn

Đêm thu đối ngọn đèn xanh,
Tấn ngần giờ lấy ảnh hình tri-âm.
Mặt trông mặt lại cầm lòng hỏi :
« Nỗi tâm tình kín nói cho mình.
« Giang-sơn ấn hẳn vương tình,
« Cho nên mình mới hiện hình ra đây.
« Nợ phù-thế giả vay vay gió,
« Kiếp phong trần khó nỗi làm cao.
« Qua chân đã chót lạc vào,
« Lối-lầm mà trang xếp làm sao cho rồi.
« Duyên cớ chi luống ngồi ngẩy-ngất,
« Hay mình giận với ông trời.
« Bây chi ly biệt cho người lòng đau.
« Càng nhan sắc tạc chữ đồng sự giải,
« E-ệ chi thẳng gái nỗi lòng.*

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

« Hay mình giận kẻ tình ngông,
« Mặt ngoài thôi cũng mà trong đen ư
« Thế-sự tựa bàn kỳ lắm nước,
« Hoài công đánh cuộc ngược lo xuôi,
« Hay mình ... ư kẻ mày râu,
« Luống đem tài-lợi làm sầu một đời.
« Bóng giăng thu chẳng soi mà rõ,
« Thiên cổ sau còn có lưu danh,
« Hay mình giận kẻ bạc tình,
« Chén son chưa tráo nỡ tình đã phai.
« Trót đeo tiếng sắc tài với thế,
« Lỡ ái ân nỡ để lạnh lùng.
« Vẫn xoay thói mặc Hóa-công,
« Cớ chi luống những ngồi không đợi đăng.

« Ta với mình đều xanh kết ngãi,
« Nỗi kim-bằng còn mãi về sau ! »

Ánh nay đây ! người nào đâu ?
Chạnh lòng tưởng nhớ canh thâu biếng nằm
Ấy tình tự bấy lâu trong mộng,
Mỗ mất nhìn như giống hệt ai....
Xa xôi biết có nhớ người . . .
Tấm riêng xin quyết một lời thủy chung.

Ai ơi có thấu cho cùng . . . .

Sầu-nhân P. H. T.

Xem giảng Trung-thu

Trung-thu tổ rạng thức xem giăng,
Tiện gửi vài câu hỏi chị Hằng.
Ngày nghỉ thọc tai mà nấp nấu.
Đêm sao dòm cửa đặng thung thăng.
Cớ chi để cuội ngồi cung quế ?
Chẳng chịu chàng ai kết xích-thằng.
Gác tía buồng lan lồng vẻ ngọc,
Giấy daydn đã buộc để ai giăng.

Bùi-ngọc-Hảo.

HÀI-KỊCH

Cái kiện kỳ khôi

Am-nhi Lê, làm nghề chán chiên, lấy trộm cừu của chủ là Lưu-ông : tên ấy đến nhà ông trạng-sư Bá-tâm-Linh để nói với ông cái thảm được trắng án.

Kịch thứ I

Ông trạng-sư

Ông Bá-tâm Linh, khi trông thấy tên Am-nhi Lê đến nhà, nói một mình à ! à ! ! thằng nỗm kia đã đến, ta biết nó đến lo việc rồi. Ông bèn nói với hắn rằng : hai anh em mi là tội-nhân ; cái việc của anh em nhà mi ta đã cãi cho được giảm tội, mà tiền nong anh em mi cứ lờ đi.

Am-nhi-Lê. — Dạ ! Anh tôi tệ quá, không chịu trả tiền hầu ngài.

Bá-tâm Linh. — Khi ở ngục ra, chẳng bay ốm đau, mà một đứa ốm nặng, chết rồi có phải không ?

Am-nhi-Lê. — Bẩm ngài, anh tôi xấu số thiệt phận, tôi vẫn còn sống ạ.

Bá-tâm-Linh. — Ta đã biết ; mi nói như thật . . .

Am-nhi-Lê. — Bẩm, độ ấy tôi ốm nặng hơn anh tôi, đại-bổng-pháo qua khỏi. Hôm nay tôi đến kêu ngài cãi cái kiện của tôi. Tôi bị ông chủ tôi kiện ở tòa.

Bá-tâm-Linh. — Chả mi có phải là bác chủ trại ở gần đây không ?

Am-nhi-Lê. — Dạ ! Bẩm ngài phải, ông chủ tôi không ở xa đây. Nếu ngài cãi cho tôi được kẻn thời tôi xin hậu tạ ngài.

Bá-tâm-Linh. — Việc hậu tạ chắc là phải có. Nào, chuyện đâu đuôi ra làm sao cứ thực thì mà nói cho ta biết, chớ nên giấu giếm điều nào.

Am-nhi-Lê. — Tất ngài cũng đã rõ tính ông chủ tôi, ông già vặt tiền công cho tôi, chẳng bao giờ chịu giả một tên để tôi có món tiền to tiện lo công việc nhà. Tôi bèn nghĩ cách làm cho tôi khỏi thiệt thòi. Tôi thông mưu với một người đồ tể. . .

Bá-tâm-Linh. — Mi thông mưu với hắn để làm gì ?

Am-nhi-Lê. — Ngài lượng xét cho. Tôi làm phương kế đề-phòng cho cừu khỏi chết về bệnh dịch !

Bá-tâm-Linh. — Đề-phòng như thế là một việc hay chứ sao ? Mi làm cách thế nào để đề-phòng bệnh dịch ?

Am-nhi-Lê. — Tôi nói thế này, ngài xá đi cho, là khi cừu sắp mắc bệnh tôi giết nó đi.

Bá-tâm-Linh. — Cách đề-phòng như thế tiện lắm. Nhưng mi có lập tâm giết cừu như vậy để cho chủ mi tưởng rằng cừu mắc bệnh mà chết không ? Mi lập tâm như vậy để bán cừu lấy tiền có phải không ?

Am-nhi-Lê. — Ông chủ tôi cũng tưởng như ngài vừa mới nói đó. Bởi vậy tôi hôm nọ, khi tôi nhốt cừu vào chuồng, chủ tôi bắt gặp tôi lấy trộm một con cừu. . . Thành ra tôi lấy dẫn gần hết !

Bá-tâm-Linh. — Nay mi đến nói với ta cãi cái kiện này cho mi . . .

Am-nhi-Lê. — Bẩm ! Bẩm hôm nọ, chủ tôi bắt được quả tang tôi lấy trộm một con cừu béo tốt khỏe mạnh. Lúc bấy giờ tôi phải bảo rằng : không biểu cho cả . . . , tôi bèn rắt con dao kề vào cổ con cừu, rồi đâm một nhát ; cừu chết tươi . . .

Bá-tâm-Linh. — Ta hiểu đầu đuôi câu chuyện mi rồi. Lúc bấy giờ còn ai trông thấy mi giết cừu nữa không ?

Am-nhi-Lê. — Bẩm chỉ có ông chủ tôi. Chủ tôi đứng nấp ở trong chuồng cừu. Ông ấy tính ra rằng tôi đã giết mất một trăm hai mươi con cừu. Vậy mà ngài biết tính chủ tôi không phải là người nói đơn sai bao giờ. Chủ tôi nhảy xổ vào đánh tôi. Nay, ngài coi tôi bị vỡ đầu sứt tai. Lại ngài, ngài là quan trạng-sư nổi tiếng, ngài nghĩ mưu kế thế nào cho chủ tôi có lỗi, mà tôi vô can, không phải đền bồi gì cả.

Am-nhi-Lê. — Lạy ngài, xin ngài đừng kể ấy của tôi.

Bá-tâm-Linh. — Được ! Nhưng mi có tiền đấy chứ ?

Am-nhi-Lê. — Bẩm ngài, có có . . .

Bá-tâm-Linh. — Mi phải cất tiền ấy đi cho cẩn thận.

Am-nhi-Lê. — Vâng, tôi đã cất cẩn thận lắm rồi.

Bá-tâm-Linh. — Rõ mi xem, chủ mi phải trả tiền phí tổn.

Am-nhi-Lê. — Được như lời ngài nói, còn gì bằng nữa. . .

Bá-tâm-Linh. — Ừ mà thật, mi không mất một đồng tiền gì ấy bút nào cả.

Am-nhi-Lê. — Tôi đến kêu ngài cũng chỉ cốt có thế.

Bá-tâm-Linh. — Nương . . . chủ mi có thể xin quan tòa khép án mi phải tội theo cáum.

Am-nhi-Lê. — Nếu thế, trăm lạy ngài, ngài dùng kế thứ hai cứu tôi để tôi khỏi phải tội ghê-gớm ấy.

Bá-tâm-Linh. — Kế thứ hai ư ? Được ! Nay mai có trát gọi mi đến đối tụng trước mặt quan tòa. Hoặc quan tòa, hoặc ông trạng-sư của chủ mi, hay là ta đây có hỏi điều chi, thời mi không được trả lời, mi bắt chước cứu mà kêu. Hễn mi bắt chước kêu như cứu được chứ.

Am-nhi-Lê. — Bẩm ngài, điều ấy không khó gì, tôi bắt chước được.

Bá-tâm-Linh. — Những vết thương ở đầu mi có thể giúp mi được việc đấy. Ta chắc rằng ta cãi được cái kiện này cho mi, nhưng mi phải hậu tạ ta.

Am-nhi-Lê. — Bẩm ngài, tôi dâu dám sai lời.

Bá-tâm-Linh. — Quan ấn Bắc-bội-Ni sắp đến công-đường. Khi có trát gọi mi đến tòa thì mi sẽ gặp ta. Thôi được, mi về ... Mà này chớ quên mang tiền đến hậu tạ nhé !

Thanh trai,

(*Còn nữa*) Trương-qui-Bình.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-poste)

Nhiều ông gởi tiền trả báo quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gởi trả bằng con-niêm cả.

VIỆC HANOI

Tin tàu. — Tàu *Angkor* ngày 6 Octobre sẽ khởi-hành ở Haiphong đi Saigon. Tho đi ở Hanoi ngày 5 Octobre chuyển xe lửa 20 giờ 07 sẽ chờ xuống Haiphong.

Sở Vô-tuyến Bạch-mai. — Trong tháng Septembre, sở Vô-tuyến Bạch-mai tiếp được 42.027 tiếng và gởi đi 35.044 tiếng, số thay vào tiếp được vừa gởi đi 77.071 tiếng.

Hội-chợ Hà-nội. — Bởi vì có nhiều đơn xin dự cuộc Hội - chợ Hà - nội, phủ Toàn-quyền và phủ Thống-sứ đã cấp tiền cho Hội-đồng Hội-chợ để xây một cái nhà dài 65 thước tây và rộng 25 thước tây.

Cái nhà mới ấy có 48 gian bán hàng. Mỗi gian bề ngang 5 thước tây và bề dọc 4 thước rưỡi tây, 24 gian giá 20 p. một gian và 24 gian giá 10 p. một gian. Những đơn xin thuê nhận được rồi cũng đã gần đủ. Chỉ còn bốn năm gian giá mỗi gian 10 p. để cho thuê thôi. Ai muốn thuê thì đến ngay phòng Thương-mại mà thuê, vì trong một hai ngày sẽ nết cả.

Không có ký thi tài-chính. — Quan chánh sở Tài-chính bá cáo rằng kỳ thi tuyển 5 chân thư ký tập sự vào ngạch Tài-chính trước đã định vào ngày 11 Octobre thì nay thôi không mở nữa.

CUỘC HỘI-CHỢ HANOI

Năm nay chắc là vui vẻ sầm uất.

Hiện nay đương làm thêm nhiều căn hàng mới.

Kỳ mở cửa hội-chợ hoãn đến ngày 10 Décembre 1922. 1071

Quan lại lái-hữu hội. — Bản-quán tiếp được bài sau này : Theo như lời Hội-đồng quản-trị đã định thì ngày 29 Octobre hợp đại hội-đồng vậy đến 8 giờ sáng hôm ấy các quan lại nên đến dự hội cho đông, chớ không phải đợi giờ đến đông mới đến nữa. Hợp tại hội Khai-trí tiến-đức. Và từ nay các quan lại có ai có ý kiến gì làm cho hội được thêm danh giá và có thể lực hơn nhất là về khoản bảo toàn danh dự và nghĩa vụ của quan-trường là cần hơn nhất, thì nên nghĩ thảo sẵn một bản để đến hôm đại hội-đồng đem ra mà nghị-luận, vì rằng cái mục đích cao-thượng của hội là do bốn chữ danh dự và nghĩa-vụ, các báo-quán đã nhiều lần nghị-luận đến rồi, mà quốc-dân cũng đều bỉ vọng vào cái mục-đích ấy ; sau này cái giá-trị của hội thấp hay cao, cuộc tương lai của nước nhà hay hãy đó cũng do ở đó một phần lớn. Vậy xin các ngài nên lưu-tâm đến khoản ấy hơn hết và xin các quan khuyến bảo nha lại vào hội cho đông, để hội thêm thế-lực.

A. H. lại cáo.

Thi Cao-đẳng tiểu-học tây. — Những ông có tên sau này trúng tuyển bằng Cao-đẳng tiểu học tây :

MM Berlioz, Ng trọng-Thuy, Trịnh-như-Tiếp, Đinh-v-Ty, Lê đức-Thịnh, Ng-v Lhọ, Ng-v-Vân, Hoàng-v-Ty, Trịnh-văn-Taiên, Trần-văn-Long đit Phác, Vũ-trọng-Yên, Phạm-v-Chung.

Bản quán có lời mừng các ông lân khoa.

Đổi sang ngạch tòa Sứ. — M. Trần-thanh-Đạt nam tá hạng tư ngạch Thương-chính nay đổi ra ngoại ngạch để bổ vào tòa Khâm sứ Trung-kỳ ở Huế.

TRƯỜNG THỂ-DỤC

Sáng chủ - nhật đã khai trường ; nhiều học-sinh xin xá thi luyện-tập ở trường. Vậy hội-đồng kiểm-trị nhà trường lại định cho các học-sinh đến luyện-tập mà không lấy tiền. Nhưng ai muốn giả tiền thì tùy ý.

Vậy các học-sinh từ 9 tuổi cho tới 15 tuổi, ai muốn xin đến tập - luyện ở trường thì gửi giấy đến xin ông kiểm-đốc trường ; như đã nói trong mấy kỳ báo trước. Còn những người nhơn nếu không là học-trò thì phải giả tiền tháng là 0p. 50.

Kiểm-đốc trường lại cáo.

Ngạch kinh - tế — Chiếu theo nghị-định quan Chánh sở kinh-tế, những người có tên sau này được bổ làm thư ký tập sự ngạch kinh-tế từ ngày 1er Octobre 1922,

MM. Phạm-thế-Hoanh, Phạm-gia-Hoành, Ngô - văn - Phi, Ngô-trọng-Phương, Ng-v-Minh, Ng-xuân-Lan, Ng-đình-Cự.

Ai tin. — Bản quán được tin buồn rằng M. Lê-Trường khoa học tú-tài là lệnh tăng cụ Khâm-sai Lê-Hoan vừa tạ thế tại làng Cự lộc (Hà-đông) ngày 30 Septembre 1922

Sáng ngày 2 Octobre hồi 6 giờ đã cất đám. Bản-quán có lời viếng ông và chia buồn với qui-quyến.

Tấm lòng từ-tế của thầy đội cảnh-sát. — Hồi 8 giờ tối hôm qua, một cậu học-trò nhỏ chừng 8, 9 tuổi, trọ học ở phố Sinh-từ, nhân đi chơi xuống dưới đốc hàng Gà chợ Hôm, lúc trở về lạc lối, cứ ngơ ngẩn đứng ở đọc đường mà sụt-sịt khóc, vì trời đã tối mà bơ-vơ không biết tìm lối nào để về nhà. Các người hàng phố xúm xít lại xem, mà cũng không một ai có lòng công-đức chỉ đường dẫn nẻo giúm cậu bé ấy cả ; may có một thầy đội cảnh-sát thấy đám đông người liền chạy lại, nghe rõ sự-tình, bèn hỏi tên họ cậu bé và nhà ở đâu, rồi tức khắc gọi xe thân - hành đưa cậu bé ấy về tận nhà giao giả cho thân-nhân cậu bé. Tấm lòng từ-tế của thầy đội cảnh-sát ấy thật đáng khen lắm thay ! Ấy cũng may mà cậu bé gặp được thầy đội cảnh-sát ấy đưa về, chứ nếu không, người hàng phố có bằng chân như vại, mà trời mỗi lúc mỗi tối thêm, bơ-vơ ở ngã ba đường, nhỡ gặp quân buôn thịt bán người nó đỡ đi thì thật khốn !

Người nhà cậu bé thật hết sức mà cảm ơn tấm lòng từ-tế của thầy đội cảnh sát ấy.

MẤT CHÓ

Hôm 2 Octobre vào khoảng từ 2 giờ đến 7 giờ tối, một con chó con loài khách (giống chó Annam) tên gọi Chou-Chou, đen tuyền, mới có một tháng.

Ai bắt được xin mang trả bà *Mir* nữ giáo-sư ở phố Puginier, số 8, Hanoi. 3334.

Việc hối-lộ ở Saigon. — Đến ngày mồng 9 này thì phòng Dự-thẩm tòa Đại-hình Saigon xét đến việc hối lộ thuốc phiện mà các báo đã đăng trước. Quan chánh Thương-chính Scalla ở Hanoi sẽ vô Saigon để làm chứng việc ấy.

Việc thuốc phiện lậu trên xe-lửa. — Trong một số báo trước, bản-quán có nói rằng chuyến xe-hỏa của phái-bộ Vân-nam xuống độ trước thì sở Thương-chính bắt được 48 cân nhựa ở trong toa và cả ở hòm quan chánh Hóa-xa nữa. Xét ra thì nhựa ấy của hai tên bồi quan chánh Hỏa-xa. Cứ như báo *France-Indochine* ngày hôm nay, thì hai tên ấy làm nghề buôn thuốc phiện lậu đã lâu rồi.

Tòa Thượng-thẩm. — Sáng hôm nay tòa Thượng-thẩm xử những việc sau này :

Làng mọ. — Tên Lê-Đỏ tức Thái, thuê một cái chùa làng An-biên thuộc về thành-phố Haiphong trong một hạn là năm để mở hàng. Sau vì không có tiền trả, dân làng đuổi đi lấy lại chùa, tên Thái phải dọn nhà đi, rồi cứ đi rong đường lăng ma những kỳ mục và cả làng, lại cầm đao để rằng hễ ai ra miệng thì đánh. Tòa án Trừng-trị Haiphong phạt tên Thái 16 quan và bắt phải đền một đồng bạc danh-giá cho làng ấy. Tòa Thượng thẩm ý án.

Hành hung. — Vì việc tên Lê-Đỗ tức Thái phải đọn nhà rồi đi rong đường lăng-mạ cả làng, những người kỳ-mục ở làng An-biên là Lê-v-Biền, Lê-quang-Riễm và Lê-nguyên-Hanh, đứng lên sai dân đình làng ra đánh lên Lê-Đỗ, cùng những em tên ấy là Tết và Chiêm bị thương. Tòa án Trừng-trị Haiphong phạt những người kỳ-mục ấy mỗi người 16 quan và cùng nhau phải bồi 20 đồng cho nguyên-đơn. Tòa Thượng-thẩm xét xong tuyên án thu cho cả những người kỳ mục ấy.

Giả mạo nhà sư đi làm bậy. — Một hôm tên Ng-văn-Mọc, không biết vì thù hằn gì, ăn mặc giả ra người tu hành vào nhà người phó lồng ở làng gần làng tên ấy xin trọ. Chủ nhà thấy nhà tu hành nhờ độ đường như thế, liền mời để cho ngủ trọ một đêm. Ngờ đâu tên giả mạo ấy nhân lúc đêm khuya bỏ một lọ thuốc phiện lậu vào trong buồng chủ nhà và một lọ nữa ở bàn thờ gia-tiên. Đến sáng chào chủ nhà rồi đi. Đến một nơi trại bộ ăn-hành ra rồi đi báo sở Thương-chính rằng nhà người phó lồng ấy có thuốc phiện lậu. Khi người sở thương-chính đến khám thì mới biết là chính tên Mọc bỏ thuốc phiện lậu ở nhà ấy để lấy tiền thưởng.

Tòa án Trừng-trị Haiphong phạt tên Mọc ấy 2 tháng tù, 500 quan và tiền bồi thường cho sở Thương-chính. Quan Chưởng-lý thấy tên ấy phải phạt hãy còn nhẹ chống án và xin Tòa phạt rất nặng để làm gương cho kẻ khác. Tòa Thượng-thẩm tăng tội tên Mọc lên 2 năm tù và 1000 quan và y tiền bồi-thường.

Thế mới đáng kiếp cho đứa vô lại chỉ tìm những cách bại người ta mà lấy thưởng.

Còn nhiều việc nữa buổi chiều đang xét.

Mất cánh tay. — Có tin rằng hồi hai giờ chiều hôm nay, một người ở phố đường Ga, giã thuốc để làm pháo xiết thuốc nổ lên bàng hắn mất cánh tay, hiện đã khênh vào nhà thương để chữa, thương nặng lắm, khó lòng sống được.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ ba*)

MỚI XUẤT-BẢN LẦN THỨ HAI

SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN

của NGUYỄN-BỒ-MỤC dịch-thuật

Có sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều các bức tranh vẽ của hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần-Phênh

Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ

Giá bán . . . . . 0$80

Tiền cước gởi (mỗi quyển). **0 . 20**

Ngài nào muốn mua, cứ gởi thư và mandat cho NGUYỄN-BỒ-MỤC *Trung-Bắc-Tân-Văn, Hanoi.*

Có gởi bán lẻ tại nhà báo Trung-Bắc và các cửa hàng sách. Mua buôn nhiều có trừ hoa hồng. 3332

Số 33

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả : PHẠM-BÁ-CẨN

Bá-Cẩn nói :

Mấy cứ nói các quan vào sảnh sự, ta sẽ ra, bảo lính tráng cứ pha nhẻ đi nhé ! Ắt-rạm vâng dạ đi ra. Bá-cẩn vào trong thay áo, rồi lần ra tiếp đãi các quan. Thấy các giờ vào, nét mặt có ý kiên ngạo, phu-nhân hỏi :

Các quan đã về rồi bây sao ? Bá-Cẩn nói :

Bọ chỉ như châu chấu ; thấy đỏ thì xám nhau vào, chứ bạn bè gì bọ. Ngày trước có người làm bốn câu thơ điếu ông, thật về ra bọn bọ, nói xong ngâm lên rằng :

« Miệng rộng tai cao sống mất dài,
« Nghĩ mình mình cũng đáng bộ cân đai,
« Gặp cơn đổ lộn cười ra phá.
« Cay mắt ai mà đẳng mắc ai . .

Trước kia bị ngạo chẳng thằng nào được lấy một mảnh tờ khiếu oan cho mình, giờ thì anh anh em em, nét mặt bọ không khi nào như bụng bọ ; chính mặt ngụ-sử Sái - long-Chương ngày trước hầm hại ta, mà bây giờ cũng đến làm quen nhoèn nhoẻn, nghĩ cũng khốn cho bọ, cứ sửa sang bề ngoài cho khó nhọc, tôi thực coi như lũ khỉ già. Phu-nhân nói :

Ở đời chiều đời, ông cứ thế thì hòng, bọ như thế thì như nhoèn cho bọ lắm, chứ mình thì nhất vẳng nhất lai, tôi gì mà làm cho mất lòng bọ, Bá-Cẩn nói :

Vẫn biết thế, nhưng ngỡ với bọ, khác nào ngỡi trong đồng gai, thờ ra nói là đáng ghét, chơi thì chơi, chẳng chơi thì thôi, được với mất thì lòng bọ có quan hệ gì, mà tự mình bỏ quyền tự do. Phu-nhân nói :

Làm quen như thế, tôi tưởng ngỡi lạo một lần là ít. Bá-Cẩn nói :

Vâng, nhưng có thể mới là người. Phu-nhân thở dài nói:

Thôi, tôi chẳng nói lý với ông nữa, rồi lại sinh ra cãi nhau Bá-Cẩn nghe nói, cả cười, rót rượu cho phu nhân uống, chén đầy chén vơi, chẳng mấy lúc mà say lướt; bạn loan mừng mặt, tiệc ngọc gian tay, dài tình còn sợ ngắn ngày, chiều xuân tơ liễu ngang bay bên mành, rủ rỉ chim oanh.

CHƯƠNG THỨ BA MƯƠI

Trong trại quân, Nguyên - soái đương ngồi lo tính, bỗng bẻ giáo trận gươm đựng, mác cầm có bay, cảnh tượng rất là lẫn liệt. Chợt có một tên quân cầm cờ sắc lam vào báo rằng :

Có quan Dương-tướng-quân xin vào hầu, Nguyên-súy giật mình nói :

Trấn thủ Bạch-thông mà sao lại về đây, mau cho vào. Tên kỳ-hiệu vâng dạ lui ra, Nguyên-súy ngồi một mình, cắn móng tay mà nói :

Tể Văn đầu quân đã, mấy hôm nay mà chưa có tin tức gì cho về báo ; lòng ta rất ngờ. Tự-Minh giữ Bạch-thông . . . coi đến đây thì Tự-Minh đã vén màn bước vào, cúi đầu làm lễ, Nguyên-súy đưa tay đỡ dậy cùi ghế cho ngồi. Tự-Minh cúi đầu thưa rằng :

Tổng-tướng-quân thua trận, Nguyên súy đã hay chưa, Nguyên-súy cau mày hỏi vội :

Thế nào ? Tana trận à ? nếu vậy lại làm cho nhụt bớt mất nhuệ-khí của quân ta; tướng-quân sao lại biết ? Nói xong nét mặt nghiêm hẳn lại, vuốt râu quân tăng vòng vào tay, Tự-Minh nói :

Tổng-tướng-quân thua trận, làm mất hết cả quân mã lương thảo, chạy vào thành Bạch-thông mượn tôi lại đây xin lỗi hộ, xin cho đất tội lập công. Nguyên-súy nói :

Ờ, thế thì tướng quân làm giấy đi, giờ còn có hồi hận gì, và chăng tha một người mà làm mất pháp luật, sau còn cầm được ai. Tự-Minh nói :

Tôi thiết tưởng lúc nước nhà có việc, tìm được một viên tướng như thế cũng khó, vậy tôi xin bảo lĩnh.

— Ừ, rồi ta sẽ cũng phải trát đi mới được, nay mai cơ-sự thế nào, rồi đây sẽ biết, Tổng-tướng-quân có tính tự cũng quá, không phải một bận thế thì chưa biết thân ; vậy tướng-quân cứ về ; nói xong lại truyền đòi Tổng-tư lệnh là Cao-huyền-Trinh đến. Tự-Minh làm giấy bảo-lĩnh đưa cho Cao-huyền-Trinh, đến bấy giờ mới vái tứ lại ra. Nguyên-súy đứng dậy đợi Tự Minh ra khỏi liền ngồi xuống bảo với Cao-huyền-Trinh rằng:

Bây lên Quảng-yên lại phải đóng đến Tự Minh hướng-đạo, thưng Bạch-thông mới thu phục được, biết chọn ai giữ được bây giờ ? Huyền-Trinh nói :

Chỉ bằng cho Tể - Văn lưu - thủ. Nguyên-súy nói :

Chỉ sợ Tể-Văn bị trát, hoặc có hồ theo mà sinh ra sự biến-cố khác chăng. Vậy ta muốn cho Đinh-tướng-quân cùng lưu-thủ, Huyền-Trinh nói:

Vâng, quân lương mai phải mồi ngày rất tốn, vậy phải mau thì hành. Nguyên súy nói :

Ừ, thế thì tướng quân làm giấy đi, Huyền Trinh vâng lời, cho gọi Đinh-Quảng vào, còn mình thì làm giấy, xong đưa cho Nguyên-súy đóng dấu, Nguyên-súy phán :

Đinh - tướng-quân cầm giấy sang Bạch-thông, rồi ở đấy lưu thủ cùng Tể-Văn, đấy là nơi xung-yếu, phải nên đo đắn trước sau, chớ hấp tấp mà lỡ việc, nếu có xảy ra sự gì khác, thì việc quan cứ phải phép công, không nói bỏn được. Nói xong đưa trát cho Đinh-Quảng, Quảng cái đầu lạy tạ, cầm trát cưỡi ngựa, thẳng dẫn quân bản-bộ sang Bạch-thông. Đến nơi gởi đã xế bóng, cửa thành canh ngặt, phải đưa trát lên trước, quân canh mới chịu mở cửa, trông thấy phố sá gọn gàng, dân sự vui vẻ, trông thấy mà phải phục Tự-Minh là khéo trị-dân, vào đến đình, Tự-Minh ra tiếp, Tể-Văn cũng theo ra, hai bên chào hỏi xong. Tự-Minh bèn mở trát mà đọc lên rằng :

« Thy binh-bộ Nguyên-súy Tổ..... « hạ lệnh sai nay : Quyền-tiên-phong « Tổng-Tể-Văn trát luật thua quân, « cứ như quân pháp, tội chết không « tha, nhưng nay hãy tạm thưng là « người giỏi cầm, vậy trước lãm Du-kích « tướng-quân, cùng với Đinh-Quảng « giữ thành Thái-nguyên, đợi khi « phá giặc thành công, sẽ lại phục « cho nguyên - chức. Liên - phong « Dương-tự-Minh vốn tài thao lược, « vậy khá dẫn quân bản-bộ, lại về « làm chức Tiên-phong, việc quân « như lửa, không được trễ tràng. Phải

« biết. Nguyên Tiên - phong - tướng « Dương-tự Minh, Du - kích - tướng « quân Tổng-Tể-Văn lãnh binh Đinh- « Quảng chuẩn-thủ ».

« Hoàng-triều Đại-định thứ tư, mùa « xuân tháng Giêng ngày.....»

Tự-Minh đọc xong, liền sẩm sửa giao-cát ấn tín cho hai người, Tể-Văn rất là cảm-kích, vuốt bộ râu bọc mà rằng :

Vàng, kinh chúc Tướng - quân đường xa muôn dặm đều được mọi sự lành, Tự-Minh cũng vái chào hai người, lên ngựa dẫn quân, đi sang đại-trại, cơ nào đội fy rất là nghiêm nhặt, hai bên đường cỏ hoa xanh mướt, đón rước mừng xuân. Canh đã điểm trống thu-không, quân mỗi nơi đi tới Đại-trại, Tự-Minh vào yết kiến lạy chào Nguyên-súy, Nguyên-súy ở đây cho ngồi, vuốt bộ râu bọc mà rằng :

Tướng-quân không bỏ phí thì giờ, thật là cẩu mẫn lắm, tôi dám đem danh dự tôi mà đoán chắc như thế, vậy cho làm gì để phụ với nhời nói tôi, tôi rất ghét người tri-trung, hay làm lỗi mất dịp hay, tính fy cũng là hỏi tội tính nóng mà ra...

(*Còn nữa*)

NHÀ-ĐẺ MỚI

70, Phố Hàng Đồng Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur LAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ và phát áo lọt lòng, sữa, chai nước nóng củi và có tã, có xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai băng huyết, tiểu sản huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa đẻ vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. 8$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10.00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do

2557

Hỡi kẻ phải đau

Này hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quản mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chút nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ người tới người. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong ba năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn hối.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 5 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào, Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN

Thật tươi, thật tốt, Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ màu nâu (*brune*)

Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. 4 f.45
Độ 0$65 đến 0$70
Sáu lọ. 24 f.50
Độ 3$50 đến 3$70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc (máu-bò) bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosote. Dầu cá viên uống bổ tỳ và uống chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu và số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Truy tặng. — M. Ng-khắc-Trung thư-ký Điện-báo hạng ba tại nhà Bưu-điện Chợ-chu (Thái-nguyên) vì bị hại trong lúc đương lúc tòng sự với nhà-nước thì nay được truy tặng Hàn-lâm-viện tu-soạn.

Hưu-trí. — Quan Thống-sứ đã đặt Hội-đồng có quan cai-trị Manau làm chủ tọa MM. Ng-trọng-Dzinh, thư ký thượng hạng, Ng-văn-Oánh, ký-lục thực thụ hạng ba làm hội viên xét xem có nên cho M. Ng-văn-Can ký-lục thực thụ hạng tư ở Lao-kay về hưu-trí không.

Cách chức. — M. Ngô văn-Khanh, quyền sung suất đội lính cơ ở Tuyên-quang nay phải cách chức vì phạm lỗi nặng.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Tiền đồng. — Hội-đồng xét việc làm tiền đồng đã họp sáng hôm qua tại Cơ-khí Công-ty. Có các quan này đến dự hội là quan cai-trị de Sourdeval, Faurès, đốc học trường kỹ nghệ, M Gros quan giám binh, M. Dessalle, quan kho bạc. Hội-đồng này hai ba tháng họp một lần để xét các công việc.

Thủy phi-cơ — Sáng hôm qua hồi 6 giờ 15 có một chiếc thủy phi cơ do MM. Brouille và Haorean cùng hai người tài xế Annam vận máy lên Hanoi.

Tiếng pháo trong lúc hoạn nạn — Chiều thứ bảy ở phố Tonkinoise có tiếng pháo đã ngỡ là nhà ai có cưới xin chăng. Té ra phát hỏa tại nhà một chú Khách bán pháo, may cũng mau tay chạy chữa được ngay nên thiệt hại không mấy.

Một công ti buôn lớn — M. Nguyễn-đức Thuận cùng mấy ông đồng-chí mới mở một cửa hàng đồ gụ trơn chạm, đặt tên là hiệu Sâm-Hưng, ở phố Cầu-đất. Ông Thuận hiện làm chủ-nhiệm Công-ty Đức-Thuận, và một xưởng nấu dầu và chế sơn tây

Ông vốn nhiệt thành về công-nghệ, nhất là về mỹ-thuật, lại được bạn đồng chí là M. Hoàng-ngọc-Quế là nhà buôn bán lịch-duyệt, rất am hiểu về việc làm đồ gỗ lâu năm ở Hà-tĩnh vì nguyên quán ông ở tỉnh ấy.

Bản-quán được tin ấy rất lấy làm mừng, vậy xin chúc cho Công ti Sâm-Hưng mỗi ngày một thịnh-đạt bõ với công của hai nhà dựng hội buôn lớn ấy.

Mất vàng — M. Hoc-A-Man là người Khách buôn bán ở Cát-bà qua Haiphong bị mất trộm cái va-li đựng sáu lạng vàng.

Nạn ô-tô. — Sáng hôm qua hồi 8 giờ có một cái xe ô-tô của một người đi Tây đi đường Hanoi xuống Haiphong đụng phải một đứa bé là Hoàng-văn-Em bị trọng thương. Người chủ xe để nó lên xe đưa về Haiphong chữa thuốc tại nhà thương.

QUỐC-OAI

Cảnh-tượng đáng nên mừng. — Làng Phú-mỹ, tổng Thạch-thán nguyên là một đất văn-học, mới đây quan trên sức hiệp cùng với hai xã Thạch-thán, Ngọc-than chọn một nơi trung độ cả ba làng, làm một cái nhà trường. Đương dự-định sắp làm, thì quan trên đã bổ ngay cho một thầy trợ-giáo về ngồi tạm tại đình-sở, mới khai trường được vài hôm nay mà số đồng-sinh nam nữ đã được đến 50, 60 tên có lẻ. Học-hành rất vui vẻ, sau này có lẽ còn đông hơn.

Qua trông mấy gian đình-sở tráng-lệ nguy nga kia, lại ngắm đến lũ thiếu-niên học hành tập luyện ấy, trong lòng ta bao xiết nỗi vui mừng. Làng này lại mới cải lương, các ông đàn anh đều có nhiệt thành về việc tân học và việc công-ích, chắc sau này sẽ được một ngày một thịnh vượng mà nên cái kết-quả rứt hay.

Cái thủ đoạn của kẻ phi nhân loại. — Tại các nhà hàng phố về phủ Quốc-oai (Sơn-tây) độ này cứ đến đêm ai cũng phải thức để giữ phòng cái hại hỏa tai, quan trên đốc sức canh phòng rứt nghiêm nhặt. — Vì con hỏa chăng? Vì sự làm ăn thường không được cẩn thận chăng? — Quyết không phải con hỏa mà cũng không tin, còn sự làm ăn thì ai nấy vì lòng lo sợ mà đã hết sức giữ gìn thì tưởng không khi nào còn xẩy ra được. Thế mà thình linh vẫn có, thì có lạ không? Vậy thì ở đâu sinh ra? từ hồi tháng trước bỗng dưng bốc hỏa, trong mấy phút đồng-hồ mà 16, 17 nóc nhà đều thành ra một đống tro tàn. Sau khi đó thì các gia chủ đều đã làm lại cả để che mưa nắng. Ai đó đều đã có lòng nghi cho là có kẻ thù, từ đấy đến nay, người ta đã thấy bốn lần phát hỏa vì một cuộn giẻ có lửa giắt vào mái tranh, nhưng nhờ bên thì người ta biết ngay mà cứu được. Ghê thay! sợ thay! những sự hãm hại ngấm ngầm ấy ai làm nào mà giữ xiết được. Nhưng cứ như mấy người ở đấy nói thì không phải vì có kẻ thù và cũng chẳng ai làm gì mà có kẻ thù cả người ta đã để ý dò la thì có lẽ chính là ở mấy tay đệ tử ông thần cơm đen, vì nỗi khốn cùng bị cái ác thần ấy nó run rủi liều gan mà làm sự đại ác ấy để hôi của. Điều đó quả có như thế thì đáng ghê cho cái thủ đoạn các ông bẹp tai, tàn nhẫn hơn kẻ giết người, giang sơn cơ nghiệp của mình đã làm cho theo ngọn khói tan mà hết sạch sành sanh, nay hết nhà chực lại làm hại người, phi nhân loại đến thế là cùng cực!

Ôi! cái hại cơm đen thực là thảm độc lắm thay, biết bao giờ cho trừ được. Ta mong rằng quan phụ mẫu sẽ hết lòng vị dân trừ hại, thực là cái hạnh phúc rứt to.

HÀ-GIANG

Lễ phát phần thưởng. — Đáng lẽ trước ngày nghỉ hè thì phát phần thưởng cho học trò trường Pháp-Việt, song vì lẽ học trò nhất là trẻ các làng thường khi hết nghỉ hè, phần nhiều chậm tựu trường; cho nên muốn khuyến khích những lũ thiếu-niên ấy mến nhà trường, ông đốc học có xin quan tư hoãn đến ngày 24 Septembre vừa rồi mới phát phần thưởng cho học trò ở rạp hát của hội Đồng-lạc. Việc trang sức ngày lễ thì năm nay không phải làm, vì nhà hát mới to bổ và sửa sang lại, trông đã có vẻ tráng-lệ huy-hoàng.

Đúng 8 giờ sáng hôm ấy, quan tư Công-sứ đến chủ tọa, rồi lục tục đến các quí-quan văn võ, các bà-đầm, quan quản-đạo, quan tri-châu Vị-xuyên, các viên tòng sự nhà-nước cùng kỳ-dịch đến dự lễ rất đông.

Khi các quan chức an vị rồi, thì ông đốc-học Đồng-phúc-Hộ đọc một bài diễn-văn bằng tiếng Pháp, lời lẽ rất lưu loát; đại ý ông nói: ngày lễ phát phần thưởng này được long trọng cũng là nhờ về cái lòng hằng tâm hằng sản của các quan đã giúp cho bọn thiếu-niên được nhiều sách rất hữu-ích về việc học. Ông lại kể đến sự học trên này nhờ được các quan chức tỉnh đã ra công khai-hóa, hiện nay đã thấy có vẻ tấn-tiến. Ông và các bạn đồng-nghiệp đã xin hết sức đem hết tâm lực của mình mà dìu dắt những bọn thiếu-niên bước lên con đường tiến-hóa để khỏi phụ lòng nhà nước đã mở mang cho và phụ huynh trẻ đã phó thác — Ông cũng có kể qua lịch-sử văn-minh Âu Mỹ mà nước Pháp nhờ về đường học-vấn mà nay đứng đầu hoặc ngang hàng với các nước văn-minh hoàn-cầu vậy. Sau ông cũng có khuyên học trò nên gắng sức học tập v. v.

Ông đọc dứt nhời thì cử-tọa vỗ tay một hồi lâu.

Đoạn quan tư Công-sứ đứng dậy nói tóm tắt mấy câu khen ngợi nhà trường và ngài rất đẹp lòng vì thấy quang-cảnh tươi tốt ngày hôm ấy v. v.

Ngài nói xong, thì lần lượt phát phần thưởng cho các học trò. Quá 9 giờ thì giải-tán.

Khi ra về, các cô các cậu vui vẻ lắm — Ở chốn sơn-lâm này, mấy năm nay sự học đã có vẻ tấn-tiến; dân sự ta há lại không hoan-nghênh mà cho con cháu đi học cho đông hay sao?

Mong lắm thay!

Ai tín. — Ông Nguyễn-sĩ-Đối thừa phái dinh quan quản-đạo lên làm việc trên này mới 6 7 tháng nay, bị bệnh từ hôm mồng 8 Septembre, đem vào nhà thương An-nam, bệnh tình ông khi thăng khi giáng, quan trên cũng đã hết sức chữa, song, than ôi!, hôm 23 tháng 9 tây hồi 7 giờ chiều ông đã lìa bỏ cõi trần mà về tiên-cảnh. Ai được tin ông mất, mà không đau lòng đứt ruột thương tiếc ông là người hiền lành phúc hậu.

Thuở bình-sinh ông Đối là một người có học-thức tính nết ôn-hòa, lịch lãm đã nhiều, những khi cùng anh em chuyện trò lý-luận, ông vẫn theo cái chủ nghĩa bác-ái mà cư xử với anh em, cho nên ai cũng có lòng mến phục ông lắm.

Than ôi! vừa ngày nào còn đó, mà phút nay đã ra người cửu-nguyên.

Ông lên trên này có một mình, vợ con xa cách, cái cơn đau đớn này thật khiến cho thiên sầu địa thảm.

Đám ma ông cũng long-trọng lắm. — Hôm 24 tháng 9 tây đúng vào ngày chủ nhật, hồi 4 giờ chiều cất đám, mai-táng tại nghĩa địa tây. Có quan Phó sứ, quan Quản-đạo quan châu Vị-xuyên, các viên tòng sự các tòa, các hạng quản đội khố đỏ, khố xanh, lại có bốn người lính khố lục bồng súng chỉ địa đi kèm linh-cữu — đằng trước có câu đối của các bạn ông phúng và các vòng hoa.

Khi hạ huyệt, ai cũng ngậm ngùi tiếc ông và giã từ ông lần cuối cùng.

Mồ yên mả đẹp đâu đấy rồi, thì ông phán Tấn tòa Sứ là bạn quen biết ông đã lâu, có thay mặt gia quyến ông Đối mà cảm tạ các quan và các viên chức đã có lòng đi đưa đám ông Đối.

Vậy trong cơn đau đớn này, xin có lời viếng ông và chia buồn cùng gia-quyến ông.

Lưu-Thanh lai cảo

PHỦ-LÝ

Mẹ mìn! — Mới rồi, ở ngoài bến-đò tỉnh, một nhà có đứa con gái 13 tuổi bị mẹ mìn giỗ đi mất, người nhà tìm kiếm tịt mà không thấy tang-tích Ôi! cái nạn mẹ mìn ở ta biết bao giờ trừ?

(Xem trang thứ tư)

Cuộc lạc-quyên Ấu-trĩ-viên

Hỡi đồng-bào! Đàn con Ấu-trĩ là đàn con chung một họ nhà Hồng, tức là đàn con chung trong xã-hội. Ôi! đàn con ấu-trĩ kia, mà phải nghèo khổ bỏ liều, trách-nhiệm ấy nào phải riêng một mình ai; đàn con ấu-trĩ kia, mà được mạnh mẽ sáng khôn, hạnh-phúc ấy cũng là hạnh-phúc chung trong xã-hội; đồng-bào ta, ai là chẳng sẵn lòng từ-ái, giúp của, giúp công, mong tạo phúc cho cuộc Ấu-trĩ-viên. Nay hội Khai-trí-tiến-đức mở ra một cuộc lạc-quyên suốt cả trong nước là một cuộc vĩnh-viễn mãi về sau. Kể bắt đầu từ tháng chín tây này trở đi, quí-ông quí-bà, hằng-tâm hằng-sản, có lòng thương đến đàn ấu-trĩ ở chốn thôn-quê, kẻ ít người nhiều, ai muốn giúp vào việc công-đức này, kẻ trước người sau, lúc nào cũng được.

Hỡi đồng-bào! ai là người nhờ hạnh-phúc mà được trúng số, nhờ hồng-vận mà được phát-tài, cũng nên nghĩ thương đến nòi giống nước nhà, sẻ chút hạnh-phúc riêng của mình mà lạc-quyên cho cuộc tế-độ chung trong nước.

Hỡi các bà! làm phúc nào bằng việc làm phúc này, xưa nay các bà vẫn sẵn lòng từ-bi phúc-đức, nay các bà há lại chẳng lạc-quyên ít nhiều để tạo-phúc cho lũ con trẻ trong Ấu-trĩ-viên hay sao? các bà mở lòng công-đức thực là phúc-đẳng hà-sa!

Hỡi các ông! giàu có dư tiền dư của, há lại chẳng nghĩ thương đến nòi giống mà giúp đỡ cho ư? các ông lạc-quyên Ấu-trĩ-viên tức là để phúc lại mai sau cho con cháu.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên đa-thiểu thế nào, xin cứ gửi về cho ông Tổng-thủ-quĩ hội Khai-trí-tiến-đức là ông Lê-Văn-Phúc, Đông-kinh ấn-quán, số 82 phố hàng Gai, Hà-nội.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên số tiền bao nhiêu cùng là phương danh quí-tính sẽ theo thứ-tự đăng lên *Nam-Phong* tạp-chí; *Nam-Phong* lại đăng rõ cả số tiền ấy đem cấp cho những Ấu-trĩ-viên làng nào. Như thế thì *Nam-Phong* tạp-chí lập thành ra một cái biểu chi-thu cho Ấu-trĩ-viên, để cho mười mắt đều trông, mười tay đều trỏ, những tiền làm phúc, không sai-suyển đi đâu chút nào.

Cuộc lạc-quyên này, ngài nào lạc-quyên bằng tiền-bạc hoặc bằng trái-phiếu Đại-Pháp và Đông-Pháp, bản-hội đều nhận cả.

Hội Khai-trí-tiến-đức định rằng các bảo-mẫu phải dạy trẻ con đọc những bài ca và thơ mà hội sẽ đặt để ca-tụng công đức các nhà từ-thiện đã giúp vào công cuộc Ấu-trĩ-viên.

Hội sẽ nhân tết Trung-Thu mà đặt một tiết kỷ-niệm các công đức ấy. Những trẻ-con ở Ấu-trĩ-viên đọc các bài ca-tụng ấy thì công đức các bậc ân-nhân hẳn thấu đến quỉ-thần.

Vậy các ông các bà nên quyên tiền giúp vào Ấu-trĩ-viên để được hạnh phúc.

Trẻ con bên Giáo cũng sẽ được phép Nhà-chung cho cầu-nguyện các nhà từ-thiện theo đạo Thiên-chúa.

KHAI-TRÍ-TIẾN-ĐỨC

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
鋪金賓南
BIJOUTERIE – ORFÈVRERIE
NAM-BẢO
Hanoi — 16, Rue de la soie, 16 — Hanoi

CHẾ-TẠO: — Vòng, xuyến, hạt, nhẫn, giây đeo đồng hồ, giây truyền, đầu gậy, cán ô, túi-bạc, vỷ thuốc lá, hộp thuốc lào, vỏ diêm, v. v... bằng vàng đúng tuổi đúng cân và toàn bạc nén. Có nhiều thợ khéo để làm hàng lấu các quí khách đặt lối-riêng.

BÁN: — Vàng diệp Vĩnh thịnh-long mặt đã thực (đủ các mùi), ngọc-thạch, giấy đeo thẻ-ngà, giấy kim-khánh giấy kim tiền, đồng-hồ quả quít vỏ bạc và vỏ kền, v. v.

Buôn bán chắc chắn, cốt lấy sự tín cẩn làm gốc. 2 42

茂 MAO-SENG 盛
57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2048 MẬU-THỊNH kính cáo.

ĐỨC-LONG
Số nhà 90, phố Mã-mây Hanoi (Tonkin)

Hiệu tôi có bán đủ các thứ bao, bao gai, bao cói, đay, gai tẩy, dây đay ta, cùng các thứ dầu ta, các thứ hạt làm dầu, các thứ khô dầu để nuôi súc vật và bón vây ruộng, cũng là đủ các đồ sắt tôm xe và cuốc, xẻng, búa, rìu và các thứ sơn-tây, các thứ đanh vân vân.

Xin quí khách chiếu cố cho, hiệu tôi xin tính giá phải chăng không dám ăn lãi nhiều.

ĐỨC-LONG-HIỆU
2058 cẩn-bạch.

TRANH VẼ
Bán buôn — Bán lẻ

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thủy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là: kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giày cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện
SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN
của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÁN-VĂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền-thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. Montès.
54 Rue Paul Bert Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM
然 SẴN-NHIÊN 樂

Tối thứ ba:
LIỆT-PHỤ TUYẾT OAN
Thảm nhất hồi nàng Dương-thị nhớ chồng, đem tượng truyền thần của chồng ra vườn than khóc.

Tối thứ tư:
HOÀN KIM NGỘ TỬ
Vì lòng thực thà mà gặp nhiều cảnh ngộ hay.

Tối thứ năm:
NGUYỆT ĐIỆN KIẾN GIAI-NHÂN
Bản-hội mới chế mặt trăng mọc lơ lửng trên lưng chừng trong có nàng tiên vừa gẩy đàn vừa hát.

Tối thứ sáu
CUỘI CUNG GIĂNG
Là một tấn hài kịch rất hay rất buồn cười. Ngoạn mục nhất cảnh thằng Cuội ngồi gốc cây đa ở trên cung giăng.

Tối thứ bảy:
CỨU VẬT VẬT ÂN,
CỨU NHÂN NHÂN OÁN
Nguyên là tấn rất lý thú của một người quen làm quà cho bản-hội, hiện đại thanh vỏ, đủ cả nhời trò câu hát bản-hội đem hiến liệt-quí, trước là đăng các ngài một sự-tích rất mới rất hay, sau là cũng nhờ nhời phẩm-bình quí hóa để phủ chính lại.

CINÉMA PALACE
(*Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert*)

Tuần lễ từ thứ tư 4 đến thứ ba 10 Octobre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chiếu từ 6 giờ chiều, thứ bảy chiếu 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

« CON PHƯỢNG MÃI CON »
Hồi thứ IV
Nghỉ

CAI QUYỀN NGƯỜI TA ĐƯỢC HƯỞNG HẠNH-PHÚC
Hài kịch rất lý thú, chia làm 6 hồi
Hồi IV, V và VI

CÔ LÉKING, NGƯỜI CÓ CHÍ LỚN
Hài kịch dài 2 hồi

Sắp chiếu:
Một phim ảnh tuyệt-tác của nghề chiếu-ảnh Đại-pháp
« INTOLÉRANCE »

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿棉門街湘行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các quí-khách biết rằng hiện chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như: ngọc-thạch, hổ-phách, mặt hoe cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các quí-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà dù mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đối đãi, tính giá thật rẻ.

Cùng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thỉnh thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các quí-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các quí-khách mãn-ý mới nghe.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

VIỆC KINH-ĐÔ

Cái thói sai nhà. — Mỗi khi có việc khánh-hạ hoặc là lễ-tiết gì như là ngày Tế Giao, hoặc ngày hội ngày lễ gì khác, thì các làng, các tổng rất lấy làm khổ sở về sự đóng sương ăn nhậu họ và nạp những hạng hóa để trần thiết như là cây, tre, lá, hoa và gỗ tranh, vân vân. Vì rằng cứ như lời sức thời nghe đâu số vật hạng ấy thường sức lấy số gấp năm sản phẩm mà khi dùng chỉ có một phần, lại còn như đồng vật nấy ở miền nầy có, lại đi sức cho miền kề Còn như đàng theo địa-phận làng nấy đàng đóng hương ăn nơi nầy, lại đi sức cho nơi khác cho xa. Như mới rồi, lúc Ngự giá hồi loan, nghe rằng có làng ở tỉnh Quảng trị mà phải đóng hương-ăn tại địa-phận tỉnh Quảng-nam, mà lại bắt đóng những nơi cách trở sơn-khê nguy hiểm lắm. Chẳng biết những điều kể tạm là nghe phỏng như thế mà có thật đích gì không, có đâu lại có cái thói sai nha lệ mạt như cách ấy, chẳng sai với chánh-nghĩa chữ « Vi dân phụ mẫu » biết bao.

Đăng hai có một cái đầu! - Cách vài hôm nay, ở nhà thương Huế có sự sầu-não rất kỳ. Số là một hôm nhâu hai có đờ buồi trưa rảnh việc, chị em đang trò chuyện cùng nhau, bỗng thấy một mụ đàn bà ẵm mắc ra ngoài nhà quê tức ngoài chợ vào một cách rất hăm-hở, đến trước liền ngồi xuống cái đầu nghi-ngóp vừa lạy vừa than, làm cho hai cô không rõ ra có sự gì và cũng không nghe được rõ rằng lời thưa trình một cách lớp hập của mụ ấy ; duy chỉ nghe mụ nói lạy hai cô trăm muôn ngàn lạy xin xuống phúc cứu cho con tôi với. Hai cô mới hỏi con mụ là ai, đau ốm bệnh hoạn gì ? Mụ thưa nó sinh đẻ rồi ro khó sự lắm. Hai cô liền đứng dậy toan bước ra trước nhà bộ-sanh thời mụ lật đật theo sau mà nói rằng con tôi bọ còn chờ lên sau, mà nó đã đẻ ở đây nì ! Mụ vừa nói vừa thò tay vào túi lấy, ra một vật gì không biết, giơ ra nói rằng : Đây nầy xin dâng hai cô xem một cái đầu chán tôi. Nhìn kỹ quả một cái đầu của một đứa bé đứt ngay ở cổ như là bị loài ác-thú ăn mất cả thân hình còn đề lại bấy nhiêu ! Hai cô rất lấy làm kinh-hoàng, mới bảo nên vứt cái đầu đuổi thời mới rõ là người con gái mụ sinh con chuyển bụng đẻ hai ngày mới đẻ ra được một cái đầu mà thôi, không thể dặn ra được toàn cả thân-thể. Có một bà mụ ta, mới đẩu giáp đó, thấy thế bèn nắm đầu đứa bé lôi ra mạnh quá nên đến nỗi đứt lìa đi như thế. Mụ vừa nói rứt, thời liền thấy có kẻ đã chờ người bị sản-nguỵ ấy vào. Hai cô ra sức lấy được thân thể đứa bé ra mà cứu toàn tánh-mạng cho người khốn-nạn ấy.

NHÀ TẮM VỆ SINH

45, Rue du Lac, Hanoi
(Phố Bờ-hồ, số nhà 45)

2220

Gương soi

Rất đẹp, rất khéo, rất rẻ

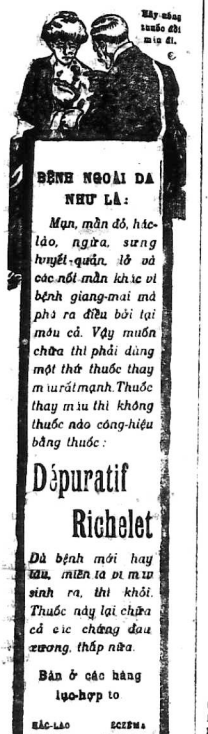
Có nhiều thứ nhơn nhỏ ; mặt phẳng và nổi cạnh; thứ nào cũng có khung chạm, thiếp vàng.

Kin-qui khách đến hiệu

QUẢNG - HƯNG - LONG

Số 79, Phố hàng Bồ, Hanoi

MAU MAU KẺO HẾT

BỆNH NGOÀI DA NHƯ LÀ:

Mạn, mẩn đỏ, hắc-lào, ngứa, sưng huyệt-quản, lở và các nốt mẩn khác vì bệnh giang-mai mà phải ra điều bởi tại máu cả. Vậy muốn chữa thì phải dùng một thứ thuốc thay máu rất mạnh. Thuốc thay máu thì không thuốc nào công-hiệu bằng thuốc :

Dépuratif Richelet

Dù bệnh mới hay lâu, miễn là vi mu sinh ra, thì khỏi. Thuốc nầy lại chữa cả các chứng đau xương, thấp nữa.

Bán ở các hàng tạp-hợp to

HẮC-LÀO	ECZEMA
khỏi 3 tuần	khỏi 25 ngày

Hắc-lào

Eczema

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONEAUD FRÈRES

ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2051

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Cựu-binh, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thuốc thật mới có Muốn dùng thuốc nầy phải coi kỹ con dấu Bảo-hộ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ máu, làm da-mặt, mới, một không muốn làm việc gì, dùng thuốc nầy hay lắm!

Mấy thứ bán-kiêu hay bán :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để lâu vẫn tốt như mới bào chế ra CACODYLATE DE SOUDE
Cacheta thuốc gọi là 914, trị bịnh Giang-mai
Thuốc ho có SIROP PECTORAL để cho bà mẹ.
Thuốc lào chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nầng= 2 $ 00 độ 30 viên
thuốc thật = 0 $ 90 một chai
Chớ nên chứng lộn : chẳng bì một hay cũ : cũng thuốc cacheta cantharipues có thứ thuốc biscarbonate của Bảo-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc nầy đã chữa được số số người phải bịnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bịnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay ra khí hành bịnh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, gai con, uống thuốc nầy đỡ mau sầu lắy lại mau tốt trong mình đi hao hơn.

ĐỒ BUỘC THUỐC
đồ DÙNG để THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-ánh, đồ-ánh, thuốc-ánh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ánh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bán cuốn và bán bao-kin
Bán sỉ và bán lẻ
« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bịnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc nầy rồi thì nên uống thuốc nay cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc nầy thì mới chắc khỏi hẳn. Chớ! Thuốc nầy rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bịnh.
Muốn dùng thuốc nầy trong một tháng thì nên mua một chai lớn litre. Giá có 2 $ 00 mà thôi.

Ancien Établissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TÀI-MẬU, Fondé en 1892

TÉLÉPHONE N° 687

茂才陳 海泉 紡京

TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs

N° 161, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bán đủ các thứ gỗ ngũ-ẩn cây và gỗ-sẻ các hạng gỗ đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có đứng nhiều bán xi-măng cho sở Cimenterie.

Làm đủ các hạng ống xây cống, dẫn thủy bằng xi-măng (buses en ciment).

Làm đủ các thứ chấn-song, tường-hoa, gạch-hoa đủ các mùi bằng xi-măng để lát nhà.

Làm đủ các thứ Sơn của nhà, Huile, Peinture, Vernì, dầu Essence térébenthine, Colophane và Cire đóng chai.

Có bể-cạn (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý-khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thứ gì, xin cứ viết thơ cho Bản-hiệu, hoặc chữ Tây, chữ Tàu, chữ Annam, Bản-hiệu cũng xin trả lời ngay lập tức.

2096

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thơ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-quán thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 2048

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

HÃN CẦN THẬN Chúng tôi khởi trình các quí khách hiểu rằng chúng tôi mới bắt được mấy người nhà quê mua trả đem rẻ nhỏ đất nát để làm phốt-phát (phosphate) giá rẻ bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt-phát thì bao giờ cũng nhỏ hơn nào thế bột nhỏ nhất, không có thế bột nào nhỏ bằng.

Vậy các quí khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phốt-phát giả, vì nếu cần thật để bón phốt-phát ra rau, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt-phát mà ngửi hoặc là giã thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem. Song nên ai bảo được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này :

2$5 00 một tấn (la tonne de 1000 kilos)	hiệu « PH. 18/21 ».	
82, 00 —	—	hiệu « PH. B ».
80 00 —	—	hiệu « PH. E ».

Phốt phát hiệu « PH. 18/21 » cỡ bốn rưỡng đất ngoè. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 18/21 ».

Phốt phát hiệu « PH. B » cỡ bốn rưỡng đất ngoè. Bốn rưỡng đất chưa, đất mịn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. E » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chậu lẫn máy thứ bột Potasse Sặt-tạt) ở bắc Tây đem sang.

Dùng bón phốt-phát hiệu « PH. E » này mà bón cho thứ rau (légumes) nhất là bắp cải thì thật là tốt lắm.

CÁCH DÙNG Mỗi mẫu ruộng bón là 200 cân tây rải trước năm mười ngày) rồi sẽ cấy chung được nay cấy trước năm mười ngày rồi rải phốt-phát cũng được.

MUA LẠI BAO KHÔNG. Bao gai không (sao sa jute vide) hãy còn thời. Xin mở đem lại giá lại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi cái là một hào chỉ 0$10) Hàn bao rách và hơi thủng thì chúng tôi không mua nữa.

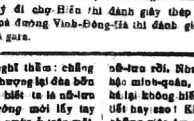
* Các quí khách cần hỏi hàn điều gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở tại Hà-nội hay ở Haiphong, chúng tôi xin trả lời ngay đem cho chúng tôi xin cả giá lời ngay.

2098

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THỒ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG TRẢ LY ở CHỢ MỚI. Ở bến YÊN-LY ngay cạnh, có giờ nhất xông sau chuyến tàu lên tỉnh nhất ở Bến-thủy và ở Vinh, ở CHỢ-MỚI (Phủ-Quì) có khi 1 giờ chiều đến có Yên-Ly xem tàu chuyến xe lửa về Vinh về Bến-thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VỀ HUẾ Ở VINH đi hãi 4 giờ cũng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa Huế.

Ở ĐÔNG HÀ ra hồi 7 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa Huế ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trân qui-khách hiểu rằng : kể từ tháng năm tháng giêng tây nầy, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở hẳn hàng-khách ở ga Yên-Ly về Phủ-Quì và Phủ-Qui ra ga Yên-Ly. — Ở Phủ-Quì có 8 phiên chợ Hễ buôn bán nằm nất lắm các qui-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách đi lại đường Vinh-Đôngnà nên đi xe tho thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt qui khách đành giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Ly đi chợ-Bến thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare ; — mà đường Vinh-Đông-fà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.

2012

N. 200

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-Lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

... Trên viết đề mục là : « *Bạ nhật du thượng-uyển thúc-cảnh* » nghĩa là bài thơ thúc-cảnh trong khi dạo chơi ở vườn thượng-uyển về ngày mùa hè (1).

Vua *Thành-tôn* xem xong, khen rằng :

— Lời thơ thanh-tao, khiến cho vườn thượng-uyển được sinh-sắc, trẫm thưởng cho tiên-sinh 3 chén rượu nhuận-bút, mà trẫm đây cũng xin nống.

Nội-giám dâng rượu, hai vua tôi cầm ngồi trên minh ngựa, mỗi người uống 3 chén. *Lệ-minh-đường* vui-vẻ hội phẩn. Hai vua tôi lại cùng nhau đi lên một cái cầu đá trắng, rồi dừng ngựa đứng xem. Hai bên cầu có hơn 10 cây dương-liễu, cây nào cũng to tày ôm, cành là rườm-rà, trông rõ một mầu xanh biếc. Dưới cầu một giải nông trờ, mặt nước trong suốt, có hai đôi chim yên đang đùa lông tắm-tắp ở giữa dòng. Trên rặng cây dương-liễu, lại có chim hoàng-oanh đang gáy.

Lệ - minh - đường vui cười mà rằng :

— Cái cảnh-trí chỗ nầy thật không sao mà tả cho hết!

Vua *Thành-tôn* nói :

— Cái cầu đá nầy gọi là « Xuân-liễu thạch kiều ». Tiên-sinh đã vui lòng thì nên cho một bài thơ.

Lệ - minh - đường đang cao-hứng nghĩ thơ, bỗng giờ cánh liễu ngang mũ *Lệ - minh - đường* sẽ cúi đầu đề bài thơ. Nội-giám đợi trình nự lắm. Trên đề mấy chữ « *Tặng Xuân liễu thạch kiều* » nghĩa là một bài thơ tặng cho xuân liễu thạch-kiều (1)

Vua *Thành-tôn* xem xong, khen rằng :

— Trong bài thơ không một chữ nào không thiết đến thạch-kiều cả, thật là đang bộc « Quán - quán » ! Trẫm lại xin thưởng 3 chén rượu.

Khi nống rượu xong, vua *Thành-tôn* trông thấy *Lệ-minh-đường* một hồng-hồng đỏ, cầm lòng không được, mới cầm cái roi ngựa đánh mạnh vào cành liễu một cái, mấy giọt nước mưa ở trên cành liễu rơi vào mặt *Lệ-minh đường*.

Lệ-minh-đường nghĩ thầm : chẳng hay có sao thánh-thượng lại đùa bỡn như vậy, hoặc giả biết ta là nữ-lưu chăng. *Lệ-minh-đường* mới lấy tay áo chải những giọt nước ở trên mặt, tỏ ý không bằng lòng. Vua *Thành-tôn* nghĩ lấy làm áy náy. Bấy giờ hai vua tôi lại cùng nhau ở trên thạch-kiều đi xuống.

Lệ-minh-đường bảo *Quyên - xương* rằng :

— Hoa cỏ tốt tươi, trông rất đẹp mắt, thật quả là một nơi « Thiên thượng thiên-tiên phố, nhân-gian đệ vương-gia » vậy.

Quyên - xương khen phải. Vua *Thành-tôn* nhìn trên gò mũi *Lệ-minh đường* vẫn còn hai giọt nước mưa. Vả cái mũ hơi lệch, trông lại càng thêm đẹp, mới phán bảo *Lệ - minh đường* rằng :

— Các đóa hoa đều tươi đẹp dẫn đàn, chẳng không bằng cái dung-mạo của tiên-sinh, đề trẫm đề một bài thơ mà tán-tụng cái dung-mạo ấy.

Thơ rằng : (1)

Vua *Thành-tôn* đề xong, truyền nội-giám đưa cho *Lệ - minh - đường* xem. *Lệ-minh đường* nghĩ thầm : Nên vậy thì thánh-thượng biết ta là nữ-lưu rồi. Nhưng thánh-thượng là bậc minh-quân, đã biết ta là nữ-lưu, mà lại không biết ta là người tinh-tiết hay sao ! Khi nào ta chịu làm những việc ám-muội, cớ sao lại nghĩ càn như thế.

Lệ-minh-đường nghĩ vậy, nét mặt có ý hầm-hầm, vua *Thành-tôn* trông thấy trong khi nỗi giận, lại càng sinh đẹp bội phần, nghĩ thầm đêm nay khi nào trẫm lại chịu bỏ qua. Ấu là trẫm giữ ngủ chơi tại đây, tất phải thành sự.

Chủ ý đã định, mới bảo *Lệ-minh-đường* rằng :

— Hôm nay tiết trời viêm-nhiệt, trẫm cùng tiên-sinh ra *Phiêm-nguyệt-đường* xuống thuyền hóng mát và đánh chơi mấy ván cờ.

Lệ-minh-đường vâng mệnh. Cái hồ *Phiêm-nguyệt-đường* rộng độ mấy mẫu, sung quanh xây toàn đá hoa, lại có trồng các cây dương-liễu lắm. Chỗ bậc đi xuống, bóng cây che rợp, có bước một chiếc thuyền con. Hai vua tôi vịn lan-can xuống thuyền, nội-giám cởi giây thuyền, bèo là buồm nhỏ, gió đưa hay-hảy, chiếc thuyền nổ đi lờ-lờ.

Chiếc thuyền cả thảy có 5 phòng, hai vua tôi ngồi trong khoang đánh cờ. Nội-giám bày tiệc, hai vua tôi vừa đánh cờ, vừa nống rượu, rất là mất mẻ. *Lệ-minh-đường* vui lòng, đánh luôn 3 ván cờ, vua *Thành-tôn* thua mất một ván.

Bấy giờ bóng mặt trời đã ngả về tây, *Lệ-minh-đường* tâu rằng :

— Trời đã gần tối, kẻ bạ-thần xin về các để làm việc.

Vua *Thành-tôn* giả cách khen phải, rồi truyền nội giám ghé thuyền vào bờ, hai vua tôi lại lần nguyên cùng đi. Vua *Thành tôn* nói :

— Còn chỗ *Thiên-hương quán* này t-ông toàn một thứ mẫu-đơn, cành-trí rất đẹp, tiên-sinh cũng nên rẽ vào xem một chút.

Lệ-minh-đường nói :

— Mẫu-đơn là một giống thiên-hoa, kẻ bạ-thần cũng muốn được xem.

Hai vua tôi lại đến *Thiên-hương-quán*, rồi xuống ngựa cùng thong dong vào, trông thấy hai bên kẻ có hơn trăm chậu mẫu-đơn, một bên bông và một bên bạch lại có mấy chậu nhỏ nơi tiền-tịa. Giờ đang thong-thoảng, sực có mùi thơm.

Lệ-minh đường thích chí, vỗ tay cả cười mà rằng :

— Chỗ nầy thật không kém gì Bồng-lai tiên-cảnh.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Bên trăng mà chơi cảnh này thì thú lắm, tiên-sinh nên ở đây nống rượu thưởng hoa, chờ để hoa cười nguyệt mỉa.

Lệ-minh-đường vâng mệnh. Hai vua tôi vào ở *Thiên-hương-quán*. Vua *Thành-tôn* truyền nội-giám bày tiệc *Lệ minh-đường* sợ vua *Thành-tôn* có ý khác chăng, mới cáo-từ mà rằng :

— Quốc chính còn bề-bộn, kẻ bạ-thần xin về các để làm việc.

Vua *Thành tôn* nói :

— Thiên hạ thái-bình, quốc-chính hãy để đến ngày mai cũng được, đang lúc trăng thanh gió mát, nếu không nống rượu để thưởng hoa, há chẳng uổng phụ mấy hàng mẫu-đơn nầy ru !

Lệ-minh - đường lại nghĩ thầm : thánh-thượng là bậc minh-quân, đến đoán ta là nữ-lưu, nhưng tiết cũng chưa dám chắc. Nghĩ vậy mới ngồi xuống ghế. Nội-giám thắp đèn, sáng rực bóa mặt, rồi bày tiệc rượu. Hai vua tôi càng nống. Đến quá canh một, *Lệ-minh-đường* lại đứng dậy xin cáo-từ.

Thành-tôn phán rằng :

— Bấy giờ chính là lúc nống một bát rượu với trăm bài thơ, sao tiên-sinh lại cáo-từ.

(*Còn nữa*).

(1) Bấy là một bài thơ tác-giả tuyệt diệu, không thể dịch với được, vậy xin khất các độc giả đã đến khi mất bản bộ « *Tái-sinh-duyên* » này.

(2) Cũng xin khất đến khi mất-bản bộ « *Tái-sinh-duyên* » này, vì thơ không thể dịch với được.

(3) Cũng xin khất đến khi mất-bản bộ « *Tái-sinh-duyên* » này. vì thơ không thể dịch với được.